



«Miquel» de Cervantes a obres d'arreu del món

Autor: Lluís Batlle i Rossell

Data de publicació: 11-02-2014

Si Miguel de Cervantes es deia verament Miguel, com és que en un gran tou d'obres d'arreu del món apareix esmentat com a «Miquel»? En Lluís Batlle les ha garbellades i ens les presenta en aquest article

Des que en Jordi Bilbeny va assegurar que En Miguel de Cervantes era en realitat Joan Miquel de Servent, de Xixona, ja són diversos els investigadors de l'Institut Nova Història que fa anys que, per múltiples raons, també ho mantenen. Un enllaç entre els cognoms Cervantes i Servent, ens l'ha apuntat també en Bilbeny. En diverses conferències ens recorda que al llibre Biblioteca valenciana de los Escritores que florcieron hasta nuestros dias, d'En Justo Pastor Fuster, del 1827, aquest ens comenta un error en una obra del 1747 que, parlant de Lluís Vives, diu: "Su madre se llamava Clara Cervent, y no Cervantes, como escribe Ximeno al folio 89 del referido tomo". Podríem trobar, doncs, rastres del canvi de nom al suposat Miguel de Cervantes?

Google Books realment ofereix noves possibilitats de recerca, que abans ens haguessin pres anys, i ara podem fer amb pocs minuts. I, així, podem veure si algun llibre (del subconjunt digitalitzat de Google) d'arreu del món inclou alguna referència a algun Miquel Servent o Cervent. Zero resultats a llibres antics. Això pot voler dir moltes coses; entre d'altres, alguns s'afanyaran a dir, que no hi ha hagut mai tal Miquel Servent. Bé, amb ganes de no aturar-me aquí, vaig decidir veure si la catalanitat de l'autor del Quixot podia haver traspuat només amb el seu nom de pila: Miquel de Cervantes.

El resultat és que sí. Que Google en troba una colla. Més en llibres antics que moderns. Però val la pena fer una primera garbellada. Per poder cercar en els textos, Google ha hagut de transcriure el text de les fotografies de les pàgines, generalment amb un procés automàtic (OCR), i com tot, subjecte a errades. Aquest tipus d'errades les podem detectar visualment quan a la imatge que ens mostra no hi veiem el que estàvem cercant.

Un cop hem filtrat aquests resultats, ja només ens queden o bé errors dels escriptors i els editors, escrivint "q" en comptes de "g", o bé errors dels escriptors i editors davant un coneixement estès del fet que l'autor es deia Miquel, i que han oblidat que, malgrat tot, "el seu nom s'escriu amb g".

Aquí en teniu el recull, perquè pugueu jutjar vosaltres mateixos:

1635, Amsterdam: Bibliographia historica, chronologica et geographica novissima; ab an. 1635. Cornelii à Beughem. El nom complet apareix a dos llocs, al cos i a l'índex final. Apareix igual a una altra edició de 1651. El llibre sembla posterior a 1635, perquè cita edicions d'anys posteriors; google creu que és de 1635, i jo no sé interpretar prou bé l'any de la portada.

1688, París: Histoire poétique de la guerre nouvellement déclarée entre les anciens et les modernes; Pierre Auboüin, Pierre Emery & Charles Clousier.

1699, Londres: Catalogus universalis librorum in omni facultate linguaque insignium et Rarissimorum; John Hartley. A més de la reproduïda, l'índex ho apunta amb «Cervantes (Miguel de Saavedra)».

1737, Londres: The History of the Works of the Learned; vol 2. T. Cooper. No inclou cap altra menció de Cervantes.

1755, Amsterdam: Mémoires de Michel de Marolles, abbé de Villeloin; vol 3. Michel de Marolles. En un altre punt del llibre, escriu «Michel de Cervantes».

1758, París: Abrégé chronologique de l'histoire d'Espagne; Joseph-Louis Ripault Desormeaux. No inclou el nom de Cervantes de cap altra manera.

1786, Amsterdam: Vaderlandsche letter-oefeningen of tijdschrift van kunsten en wetenschappen; vol 1. Van der Kroe. No inclou el nom de Cervantes de cap altra manera.

1809: Miszellen für die neueste Weltkunde; vol 3. Heinrich Zschokke. No inclou el nom de Cervantes de cap altra manera.

1820: Gazzetta di Milano. Foglio d'Annunzi; Milano, 6 Novembre 1820. N. 311.

1835, París: La France littéraire; Joseph-Marie Quérard. Menciona també un cop «Michel de Cervantes».

1835: Unterhaltungen für Literatur, Knust und Conversation; Num 1, Januar. Múltiples autors. També diu "Mischael Cervantes".

1836, Girona: Filosofía de la Elocuencia; Antoni de Capmany i de Montpalau. Diu també múltiples vegades «Miguel de Cervantes».

1843, Barcelona: La araucana; Alonso de Ercilla y Zúñiga. No inclou el nom de Cervantes de cap altra manera.

1846, Barcelona: Vida y hechos del ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha de Miguel de Cervantes Saavedra. El títol utilitza el nom Miguel.

1858, Berlín: Don Quixote und Falstaff; Eduard Schüller. No inclou el nom de Cervantes de cap altra manera.

1865, Madrid: Juicio analítico de Quijote: escrito en Argamasilla de Alba; Ramón Antequera. Múltiples mencions de "Miguel de Cervantes", a la mateixa pàgina i tot.

1872, Nova Iorque: Three Centuries of Modern History; Charles Duke Yonge. No inclou el nom de Cervantes de cap altra manera.

1876: Revue des questions historiques; Sense possibilitat tècnica de cercar més dins el llibre.

1883: Zur romanischen Dialektologie; Moriz Grünwald.

1885: The Athenæum: A Journal of Literature, Science, the Fine Arts, Music, and the Drama; vol 2. J. Francis. Sense possibilitat tècnica de cercar més dins el llibre.

1890: Zeitschrift Für Romanische Philologie; vol 13. M. Niemeyer. Sense possibilitat tècnica de cercar més dins el llibre.

1984, Cambridge: German Aesthetic and Literary Criticism: The Romantic Ironists and Goethe; vol 1. Kathleen M. Wheeler. No inclou el nom de Cervantes de cap altra manera.

1990, Berlín: Das Pferd und seine epische Funktion im mittelhochdeutschen 'Prosa-Lancelot'; Beate Ackermann-Arlt. Menciona també un cop «Miguel de Cervantes».

1998, Bowling Green: The Subversion of Romance in the Novels of Barbara Pym; Ellen M. Tsagaris. No inclou el nom de Cervantes de cap altra manera.

Ara toca cercar una explicació de les raons d'aquesta errada, i tot i que a cada cas particular hi podem trobar una raó diferent, i certament el nombre d'obres que utilitza el nom canònic «Miguel de Cervantes» és molt superior a les troballes aquí presentades, sí que sembla que, com a mínim, hi ha un corrent que fa "equivocar" en aquesta direcció. Cercant altres eventuais errors tipogràfics possibles per a Miquel, no he trobat pràcticament cap resultat. I per mi això indica una consciència de fons que l'autor del Quixot es deia Miquel.

Lluís Batlle i Rossell

6 de desembre del 2013